

## علوم و فنون ادبی ۱

۱- گزینه «۲» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: در بیت این گزینه واژه‌های کهنه و مهجور به کار رفته است که یکی از ویژگی‌های زبانی شعر عصر خراسانی است. این واژه‌ها عبارتند از بیرم (نوعی پارچه ابریشمی) و ستاک (شاخ تازه روئیده). همچنین واژه‌های غیر فارسی در این بیت به کار رفته است. گزینه «۲»: این بیت ویژگی‌های شعر سبک خراسانی را ندارد. زیرا واژه‌های عربی در این بیت نسبت به شعر سبک خراسانی بیشتر است. واژه‌های عربی عبارتند از انجم، حقه و فلک. گزینه «۳»: این بیت ویژگی‌های شعر سبک خراسانی را دارد. یکی از این ویژگی‌ها استفاده از دو نشانه برای یک متمم است (به جان اندر، به مغز اندر، به چشم اندر، به روی اندر).

گزینه «۴»: در این گزینه تلفظ متفاوت واژه نسبت به زبان امروزی وجود دارد (واژه سه‌شنبند). بنابراین گزینه «۲» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس هفتم - سبک و سبک‌شناسی (خراسانی))

۲- گزینه «۴» - بیت صورت سؤال بیتی است که در سبک خراسانی سروده شده است. واژه‌های بیت فارسی هستند. زبان شعر ساده است. در این بیت یک تشبیه حسی به کار رفته است و شاعر آتش برافروخته شده را به کوه تشبیه کرده است. این بیت از شاهنامه فردوسی انتخاب شده است. بررسی گزینه‌ها:

گزینه‌های «۱» تا «۳» هیچ‌کدام ویژگی‌های شعر سبک خراسانی را ندارند. فکر و کلام حاکم بر آن‌ها دشوار است در حالی که در شعر سبک خراسانی بسیار ساده است. در این سه بیت واژه‌های عربی بسیاری به کار رفته است. در حالی که در شعر سبک خراسانی لغات عربی کاربرد چندانی ندارد. بیت‌های گزینه‌های «۲» و «۳» مضمون عرفانی دارند در حالی که در شعر سبک خراسانی اندیشه‌های عرفانی و حکمی و اندیشه‌های فلسفی هنوز رواج پیدا نکرده است. اما بیت گزینه «۴» ویژگی‌های شعر سبک خراسانی را دارد. تشبیه به کار رفته در این بیت حسی است. زبان شعر و فکر و کلام آن ساده است. واژه «گوژپشت» در این بیت جزو واژه‌های کهن محسوب می‌شود. در این بیت واژه عربی به کار نرفته است. بنابراین بیت گزینه «۴» با بیت صورت سؤال در یک سبک و یک دوره سروده شده است. (جعفری) (درس هفتم - سبک و سبک‌شناسی (خراسانی))

۳- گزینه «۲» - بیت‌های گزینه‌های «۱»، «۳» و «۴» هر سه در وصف یکی از پدیده‌های طبیعت است و توصیفاتی که در آنها به کار رفته است ملموس و محسوس هستند. به همین دلیل بیت‌هایی واقع‌گرا هستند. ولی بیت گزینه «۲» این ویژگی را ندارد و واژه‌های به کار رفته در آن محسوس نیستند. به همین دلیل نمی‌تواند بیتی واقع‌گرا باشد. بنابراین گزینه «۲» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس هفتم - سبک و سبک‌شناسی (سبک خراسانی))

۴- گزینه «۱» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: متن این گزینه ویژگی‌های نثر دوره سامانی را دارد. از جمله کوتاهی جملات و بهره‌گیری کم از لغات عربی. ویژگی دوم آورده شده در این گزینه نیز درست است. واژه‌های عربی متن واژه «مدام» است. در این متن کاربرد متفاوت فعل دیده می‌شود از جمله فعل‌های «همی گردانیدی»، «شدی» و «همی شد».

گزینه «۲»: این متن ویژگی‌های نثر دوره سامانی را ندارد و متعلق به دوره غزنوی و سلجوقی است. زیرا واژه‌های عربی به کار رفته در آن زیاد است در حالی که در دوره سامانی این ویژگی کم‌تر دیده می‌شود. همچنین حذف فعل به قرینه در متن وجود دارد و این یکی دیگر از ویژگی‌ای نثر دوره غزنوی و سلجوقی است. کاربرد تاریخی دستور درست است. ویژگی آخر آورده شده در این گزینه درست نیست و متن محتوای تاریخی ندارد و متنی دینی محسوب می‌شود.

گزینه «۳»: این متن ویژگی‌های نثر دوره غزنوی را دارد. از جمله استشهاد به آیات و احادیث، اطناب و کاربرد لغات عربی. کاربرد کم لغات عربی درست نیست و واژه‌های عربی فراوانی در متن به کار رفته است از جمله واژه‌های «استخفاف»، «انتقام»، «تشفی» و «انواع». جابه‌جایی اجزای جمله و استشهاد به آیات و احادیث درست است.

گزینه «۴»: در این گزینه ایجاز در کلام درست نیست. وجود نداشتن واژه دشوار و مهجور نیز غلط است. از جمله واژه‌های مهجور می‌توان به واژه «عکازه» و «تماخره» اشاره کرد. ترکیب «نه‌برجای» در این متن قابل توجه است.

به این ترتیب تمام ویژگی‌های آورده شده در گزینه «۱» درست هستند و این گزینه پاسخ پرسش است.

(جعفری) (درس هفتم - سبک و سبک‌شناسی (خراسانی))

۵- گزینه «۴» - متن‌های گزینه‌های «۱» تا «۳» هر سه ویژگی‌های نثر دوره غزنوی و سلجوقی را دارند. واژه‌های عربی به‌کار رفته در آنها نسبت به متن گزینه «۴» بیشتر است و همچنین در آنها استشهداد به آیه و حدیث به‌کار رفته است. در متن گزینه «۴» ویژگی‌های نثر دوره سامانی دیده می‌شود از جمله تکرار فعل و کوتاهی جمله‌ها و کمی واژه‌های عربی. بنابراین گزینه «۴» پاسخ پرسش است.  
(جعفری) (درس هفتم - سبک و سبک‌شناسی (سبک خراسانی))

۶- گزینه «۱» - در مصراع دوم بیت گزینه «۱» همزه آغاز هجای واژه «برآشوبی» باید حذف شود و به این صورت خوانده شود: بَ را شو بی، تا نوع هجای آن دقیقاً مانند مصراع اول باشد. بیت‌های گزینه‌های دیگر درست خوانده شده‌اند. (جعفری) (درس هشتم - وزن شعر فارسی)  
۷- گزینه «۳» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»:

بُل	بُل	زِ	قُ	دو	مِ	گُل	دَ	رَط	راف
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-
آ	وا	زِ	یِ	شو	رُ	شَر	فِ	کَن	دست

در مصراع اول بیت همزه اطراف تلفظ نمی‌گردد.

گزینه «۲»:

شا	خ	سَر	سَب	زُ	چَ	مَن	دِل	شا	دست
-	U	-	-	U	U	-	-	-	-
عا	لَ	مَز	عَد	لِ	بَ	ها	را	با	دست

در مصراع دوم بیت همزه ابتدای هجای واژه‌های «از» و «آباد» تلفظ نمی‌گردند.

گزینه «۳»:

با	زا	وُ	جا	نِ	شی	رین	از	مَن	سِ	تان	بِ	خِد	مَت
-	-	-	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
دی	گر	چِ	بَر	گ	با	شَد	دَر	وی	شِ	بی	نَ	وا	را

در مصراع اول این بیت همزه واژه «از» باید تلفظ گردد تا با نوع هجای مصراع دوم برابر باشد.

گزینه «۴»:

صِی	دِ	بِ	یا	بان	سَ	رَز	کَ	مَن	د	بِ	پی	چَد
-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	-	-	-
ما	ة	مِ	پی	چی	دِ	دَر	کَ	مَن	دِ	تُ	عَم	دا

در این بیت در مصراع اول همزه آغاز هجای «از» تلفظ نشده است. بنابراین گزینه «۳» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس هشتم - وزن شعر فارسی)

۸- گزینه «۲» - تقطیع هجایی بیت صورت سؤال به این شکل است:

هَر	نا	لِ	وُ	فَر	یا	د	کِ	کَر	دَم	نَ	شِ	نی	دی
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
پی	دا	ست	نِ	گا	را	کِ	بُ	کُن	دَس	ت	جِ	نا	بَت

بررسی گزینه‌ها: گزینه «۱»:

تا	گن	ج	غ	مَت	دَر	دِ	لِ	وی	را	نِ	مُ	قی	مَسْت
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
هم	وا	رِ	مَ	را	کو	یِ	خَ	را	با	ت	مُ	قا	مَسْت

تقطیع هجایی این بیت مانند بیت صورت سؤال است و با هم هم‌وزن هستند.

گزینه «۲»:

هَر	رو	ز	دِ	لَم	بِ	زِی	رِ	بَا	رِی	دِ	گَ	رَسْت
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
دَر	دی	دِ	یِ	مَن	زِ	هَیج	ر	خَا	رِی	دِ	گَ	رَسْت

تقطیع هجایی این بیت با بیت صورت سؤال متفاوت است.

گزینه «۳»:

دِل	گَف	ت	و	صَا	لَش	بِ	دُ	عَا	بَا	ز	تَ	وَان	یَافْت
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
عَم	ری	سْت	کِ	عَم	رَم	هَ	مِ	دَر	کَا	رِ	دُ	عَا	رَفْت

هجاهای این بیت همانند بیت صورت سؤال است.

گزینه «۴»:

گَر	جان	بِ	دَ	هَد	سَن	گِ	سِ	یَه	لَع	ل	نَ	گَر	دَد
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
با	طی	نَ	تِ	أَص	لِی	چِ	کُ	نَد	بَد	گِ	هَ	رَف	تَاد

تقطیع هجایی این بیت نیز مانند بیت صورت سؤال است. بنابراین گزینه «۲» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس هشتم - وزن شعر فارسی)

۹- گزینه «۴» - گزینه «۴» تقطیع هجایی بیت را به درستی نشان می‌دهد. در این بیت همه همزه‌های آغاز هجا نباید تلفظ گردند. همچنین

واژه‌های «غصه» و «قصه» دارای تشدید هستند و حرف تشدیددار باید دو مرتبه خوانده شوند. بنابراین تنها گزینه «۴» درست است.

(جعفری) (درس هشتم - وزن شعر فارسی)

۱۰- گزینه «۲» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»:

دی	دی	کِ	وَ	فَا	بِ	جَا	نَ	یَا	وَر	دی
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	-
رَف	تِی	یِ	خَ	لَا	فِ	دُو	سِ	تِی	کَر	دی

گزینه «۲»:

ما	را	هَ	مِ	شَب	نِ	مِی	بِ	رَد	خَاب
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-
ای	خَف	تِ	یِ	رُو	زِ	گَا	ر	دَر	یَاب

گزینه «۳»:

دُو	شَ	مَان	سَن	گ	دِل	پَ	رِی	شَان	دَاشْت
-	U	-	-	U	-	U	-	-	-
یَا	رِ	دِل	بُر	دِ	دَس	ت	بِر	جَان	دَاشْت

گزینه «۴»:

سَر	کِ	بِ	گُش	تَن	بِ	دَ	هَی	پِی	شِ	دُوسْت
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-
بِه	کِ	بِ	گُش	تَن	بِ	نَ	هَی	دَر	دِ	یَار

همان‌طور که ملاحظه می‌کنید، بیت گزینه «۲» با علامت هجاهای صورت سؤال مطابقت دارد. (جعفری) (درس هشتم - وزن شعر فارسی)

۱۱- گزینه «۴» - تقطیع هجایی بیت صورت سؤال به این شکل است:

کا	ش	کِ	دَر	قِ	یا	مَ	تَش	با	رِ	دِ	گَر	بِ	دی	دَ	می
-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-
کان	چ	گُ	نا	ه	او	بُ	وَد	مَن	بِ	کِ	شَم	غِ	را	مَ	تَش

همان‌طور که ملاحظه می‌کنید در هر مصراع هشت هجای کوتاه و هشت هجای بلند به‌کار رفته است. (جعفری) (درس هشتم - وزن شعر فارسی)

۱۲- گزینه «۱» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: در این بیت برگ با مرگ، بی‌برگی با بی‌مرگی و نوال با حلال، سجع متوازی دارند. بنابراین در این گزینه آرایه ترصیع به‌کار رفته است. (جعفری) (درس نهم - موازنه و ترصیع)

۱۳- گزینه «۳» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: این گزینه دارای موازنه است؛ زیرا واژه‌های «فضل» و «عیب» و «طاعت» و «ظاهر» با هم سجع متوازن دارند و «نجستندی» و «بجستندی» و «ازو» و «که کو» با هم سجع متوازی دارند.

گزینه «۲»: این بیت ترصیع دارد؛ زیرا واژه‌های دو مصراع با هم سجع متوازی دارند.

گزینه «۳»: در این بیت ترصیع و موازنه به‌کار نرفته است.

گزینه «۴»: این بیت نیز دارای ترصیع است؛ زیرا واژه‌های دو مصراع یک‌به‌یک با هم سجع متوازی را شکل داده‌اند.

بنابراین گزینه «۳» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس نهم - موازنه و ترصیع)

۱۴- گزینه «۱» - بیتی که دارای ترصیع باشد، یعنی واژه‌های مصراع اول و دوم با هم سجع متوازی داشته باشند، ارزش موسیقایی‌اش بیشتر است. بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: این بیت دارای ترصیع است؛ زیرا واژه‌های «تا» و «تا»، «درین» و «ازین»، «مستی» و «سکری»، «از آن» و «از آن»، «جامی» و «سکری» و «تو دور» و «نفور» با هم سجع متوازی دارند.

گزینه «۲»: این بیت موازنه دارد؛ زیرا واژه‌های «گوش» و «خشک» با هم سجع متوازن دارند. دیگر واژه‌های دو مصراع دارای سجع متوازی هستند.

گزینه «۳»: این گزینه نیز دارای موازنه است. واژه‌های «رخ» و «پر» با هم سجع متوازن دارند. واژه‌های دیگر دو مصراع با هم سجع متوازی دارند.

گزینه «۴»: این گزینه نیز دارای موازنه است. غیر از واژه‌های «نام» و «بو» که سجع متوازن دارند، دیگر واژه‌ها دارای سجع متوازی هستند.

به این ترتیب گزینه «۱» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس نهم - موازنه و ترصیع)

۱۵- گزینه «۳» - بیت‌های «ب» و «د» موازنه دارند. بیت «الف» دارای ترصیع است؛ زیرا تمام واژه‌های مصراع اول با مصراع دوم سجع متوازی دارند.

در بیت «ج»، واژه‌های «بیداد»، «بنیاد» و «یاد» با هم سجع متوازی و مطرف دارند، ولی در این بیت موازنه به‌کار نرفته است. در بیت «ه» بین

واژه‌های مصراع اول با مصراع دوم سجعی وجود ندارد. بنابراین گزینه «۳» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس نهم - موازنه و ترصیع)